

MAGYAR NYELV ÉS IRODALOM

9. nyelvi előkészítő évfolyam

A magyar nyelv és irodalom tanítása az alapozó évfolyamon egymást átható, tevékenység- és problémacentrikus folyamat. A feltárt hiányosságok ismeretében egyénre szabottan, a magyar nyelv és irodalom tantárgy sajátosságait figyelembe vevő módszerekkel a felzárkózás biztosítása a feladat.

Az előkészítő évfolyam célkitűzése az általános iskolában tanultak elmélyítése, a hiányok pótlása, az új élethelyzetbe, iskolatípusba, közösségbe került tanulók beilleszkedésének elősegítése; a kommunikációs gátak, zavarok oldása, a kommunikációs képesség fejlesztése az iskolai és mindennapi élethelyzetekben; a szövegolvasás, szövegértés fejlesztése; tanulási technikák kialakítása. Hozzá kell segíteni a tanulókat ahhoz, hogy ismereteiket a kellő szinten tudják alkalmazni, kreativitásuk fejlődjön. A kulcskompetenciák közül a legfontosabb az anyanyelvi, a szövegértési, szövegalkotási kompetenciák fejlesztése, mert az anyanyelvi képzés, képzettség befolyásolja és támogatja a többi műveltségterület elsajátítását is.

El kell érni, hogy a tanuló törekedjen részt venni az ismeretek közös felidezésében és a tisztázandó homályos pontok megtalálásában. Legyen képes korábbi ismereteit előhívni. Törekedjen a kommunikációs helyzetnek megfelelő stílus használatára és a személyiségének megfelelő, árnyalt önkifejezésre. Legyen képes alkalmazni anyanyelvi és kommunikációs ismereteit a szövegolvasás és szövegértés, valamint a szóbeli és írásbeli megnyilatkozás minden területén. Ismerje meg a jegyzet- és vázlatkészítés módszereit. Ismerje meg az elektronikus információhordozókat is. Gyakorolja az önálló szövegalkotást.

Az anyanyelvi nevelés feladata az általános iskolában elsajátított leíró nyelvtani ismeretek ismétlése, rendszerezése, a hiányok pótlása, az olvasás, az írás, a helyesírás és a szövegértés készségeinek fejlesztése. A kulturált szóbeli és írásbeli kifejezőképesség kialakítása a kommunikáció érdekében, hogy a tanulók képesek legyenek alkalmazkodni különböző beszédhelyzetekhez és beszédpartnerekhez. A képzelet, önkifejezés, egyéni stílus bátorítása. A szókincs gyarapítása. Az anyanyelvi nevelés segít megalapozni az önálló ismeretszerzést, tanulást, gondolkodást, az élethosszig tartó tanulás képességét és igényét.

Az irodalmi nevelés feladata az általános iskolai irodalmi anyag rendszerezése, a hiányok pótlása. Fontos feladat az egyéni képességek kibontakoztatásának segítése, a kreativitás és szocializáltság egyidejű, dinamikus fejlesztése; önállóság, aktivitás, tolerancia, empátia kialakítása. Az irodalmi képességek fejlesztése elsősorban az olvasottság, az előadói, a szövegalkotó és -értelmező képesség fejlesztését jelenti. Az irodalmi és egyéb művek középpontba helyezésével segíti a tanulók szövegértő készségét, erősíti problémaérzékenységüket, pozitív irányba befolyásolja személyiségüket. Az irodalmi művek a befogadót szembesítik az élet nagy kérdéseivel, ezzel segítik az emberi és társadalmi problémák megértését, átélését, a saját és más kultúrák megismerését, a másság elfogadását, tiszteletben tartását. Kiemelt feladat az olvasási kedv felkeltése, az irodalomnak mint művészetnek a megszerettetése, kifejezőmódjainak megértése. Az irodalmi alkotások fejlesztik az emlékezetet, a kreativitást, az élmények feldolgozásának képességét. A tanuló ismerje meg a település irodalmi emlékhelyeit, a környékhez kapcsolódó kiemelkedő személyiségek életútját, ezzel is erősítve identitását.

Magyar nyelv

Tematikai egység	Év eleji felmérés	Órakeret 6 óra
Előzetes tudás	Az általános iskolában tanult alapvető nyelvtani ismeretek.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Az ismeretek előhívása, rendszerezése, a hiányosságok feltárása, a fejlesztési területek kijelölése.	
Ismeretek/fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok
<p><i>Tájékozódás a tanulók előzetes nyelvtani ismereteiről</i> Nyelvi-nyelvtani jelenségek felismerése a gyakorlati tudás alapján. Hang és betű, szóelemek, szavak, toldalékok felismerése és jellemzői. Jelentés, mondatalkotás a szó jelentésének megfelelően. <i>Szövegértés</i> Hallott és olvasott szöveg értése kérdések alapján, vázlatírás, kulcsszavak azonosítása, ok-okozati összefüggés felismerése. <i>Helyesírás</i> Olvasható, esztétikus külalak, helyesírási szabályok alkalmazása.</p>		<p><i>Matematika</i></p> <p><i>Művészetek</i></p>
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Hang, betű, szóelem, szó, mondat, szöveg, szövegértés, helyesírás.	

Tematikai egység	Leíró nyelvtani alapismeretek	Órakeret 12 óra
Előzetes tudás	Nyelvi-nyelvtani jelenségek felismerése (hang, betű, szótag, szó, szótó, toldalék, mondat, szöveg).	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	<p>Jól formált, nyelvileg igényes beszéd fejlesztése. Kritikai gondolkodás fejlesztése. A helyesírási készség, az önálló tanulási, ismeretszerzési készség fejlesztése, a helyesírási ismeretek rendszerezése, az elvek és a szabályok közötti összefüggések feltárása. Szókincsbővítés. Memóriafejlesztés. Gondolkodás- és tanulásfejlesztés. A nyelvi egységek szerkezeti, jelentéstani összefüggéseire vonatkozó ismeretek önálló alkalmazása. Gyakorlottság a szöveg, a mondat, a szóalak elemzésében és helyes használatában. Új ismeretek elsajátítása, feldolgozása, beillesztése és alkalmazása.</p>	
Ismeretek/fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok
<p><i>A hangok és betűk</i> Fogalomalkotás. Beszédhangok, hangképzés (beszédtechnikai gyakorlatok). Betűrendbe sorolás, magán- és mássalhangzótörvények. <i>Helyesírásunk alapelvei</i> Kiejtés, szóelemzés, hagyomány és egyszerűsítés elve. A</p>		<p><i>Matematika</i></p> <p><i>Művészetek</i></p>

<p>magánhangzók és a mássalhangzók alkalmazkodása (hangrend, illeszkedés, hasonulás, összeolvadás, rövidülés). Ly – j helyesírása. Szótagolás, elválasztás. <i>Szóelemek</i> Szóelemek felismerése. A toldalékok fajtái: tő, képző, jel, rag, írásmódjuk, kapcsolódásuk és változataik. A szóalaktanhoz kapcsolódó helyesírási szabályok. <i>Szavak</i> Szókészlet, szókincs. Közmondások, állandósult szókapcsolatok gyűjtése, értelmezése. Szóalkotás: szóképzés, szóösszetétel, mozaikszó alkotás. A szó hangalakja és jelentése (egyjelentésű, többjelentésű, azonos alakú, hasonló alakú, rokon értelmű szavak). Alapvető szófajok (ige, főnév, melléknév, számnév, névmás, igenév, határozószó, névelő, névutó, igekötő, kötőszó, indulatszó). A szavakhoz kapcsolódó helyesírási szabályok. <i>Mondatok nyelvi-logikai szintje</i> A mondatok felépítése, típusai. Egyszerű és összetett mondat. Tő-, bővített, teljes, hiányos mondat. Alá- és mellérendelő mondatok. Mondatrészek felismerése, jelölése, ábrázolása. A szöveg és mondat viszonya. Szövegkohézió: lineáris, globális kohézió felismerése, alkalmazása. A mondathoz kapcsolódó helyesírási szabályok.</p>	
<p>Kulcsfogalmak/ fogalmak</p>	<p>Beszédhang, magán- és mássalhangzótörvény, helyesírási alapelv, szótagolás, elválasztás, szóelem, szókészlet, szókincs, szóalkotás, hangalak és jelentés, szófaj, mondat, mondatrész, lineáris- és globális kohézió, szöveg.</p>

Tematikai egység	Szövegfeldolgozó eljárások gyakorlása	Órakeret 10 óra
<p>Előzetes tudás</p>	<p>Biztos olvasási készség. Kifejező és értő olvasás.</p>	
<p>A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai</p>	<p>Értő olvasás fejlesztése. Szövegértési technikák ismeretének bővítése, gyakorlása, alkalmazása. Szövegek pontos megfigyelése, azonosítása. Olvasási stratégiák fejlesztése.</p>	
<p>Ismeretek/fejlesztési követelmények</p>		<p>Kapcsolódási pontok</p>
<p>Az értő hangos és néma olvasás gyakorlása. Szövegértelmezés, ok-okozati összefüggések felismerése, következtetések. Olvasási stratégiák gyakorlása. (Jelentésalkotás, jóslás, következtetés, értelmezés, értékelés, kérdések, reflektálás, összefoglalás.) Szövegfeldolgozási módszerek alkalmazása (aláhúzás, szövegkiemelés, kulcsszavak kigyűjtése). Lényegkiemelés, szövegtömörítés, vázlatkészítés. A vázlatkészítés lépéseinek áttekintése. Címszavas és mondatértékű vázlat</p>		<p><i>Matematika</i></p>

megkülönböztetése, alkalmazása. Szövegalkotás vázlat alapján. Szóbeli szövegalkotás képek alapján, vázlatkészítés önállóan.	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Értő olvasás, szövegértés, szövegfeldolgozás, lényegkiemelés, szövegtömörítés, vázlatkészítés, szövegalkotás.

Tematikai egység	Verbális és nonverbális kommunikáció	Órakeret 5 óra
Előzetes tudás	A meglévő kommunikációs készségek, ismeretek.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Ismeretelemző, értékelő gondolkodás, kreativitás, énkép fejlesztése, társas kapcsolatok, hatékony társadalmi beilleszkedés erősítése. Új ismeretek elsajátítása, feldolgozása, beillesztése és alkalmazása. Megfelelő szókincs alkalmazása. Internet használata az információk megszerzésére. A nem nyelvi kommunikáció, valamint a másik ember megértését és az önkifejezést elősegítő kommunikáció formálása, továbbfejlesztése.	
Ismeretek/fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok
<p><i>Kommunikáció</i> A kommunikáció értelmezése, tényezői, célja, funkciói. Szóbeli kommunikáció, mindennapi kommunikációs helyzetek, szituációs gyakorlatok. Konfliktuskezelői stratégiák és gyakorlatok. Szimulációs játékon keresztül a tanultak elmélyítése, alkalmazása. Egyéni és páros problémamegoldás.</p> <p><i>Kommunikációs zavarok és megoldási lehetőségeik</i> Nonverbális kommunikáció: tekintet, mimika, testtartás, gesztus, térköz. Mimikai gyakorlatok. Érzelmek kifejezése.</p> <p><i>Metakommunikáció</i> Metakommunikatív jelzések megfigyelése, felismerése, értelmezése.</p>		<p><i>Informatika</i></p> <p><i>Dráma</i></p> <p><i>Társadalomismeret</i></p>
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Kommunikáció, kommunikációs zavar, konfliktuskezelés, metakommunikáció.	

Tematikai egység	Rendszerező ismétlés	Órakeret 3 óra
Előzetes tudás	Az eddig tanult ismeretek, eljárások, technikák.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A tanévben tanult ismeretek, nyelvtani fogalmak, követelmények komplex módon történő áttekintése, rendszerezése és gyakorlati alkalmazása. Logikus gondolkodás fejlesztése.	
Ismeretek/fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok
<p><i>Ismétlés, rendszerezés</i> A tanultak jártasság szintű elsajátítása.</p>		<i>Matematika</i>
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Beszédhang, magán-és mássalhangzótörvény, helyesírási alapelv, szótagolás, elválasztás, szóelem, szókészlet, szókincs, szóalkotás, hangalak és jelentés, szófaj, mondat, mondatrészt, lineáris és globális	

	kohézió, szöveg, értő olvasás, szövegértés, szövegfeldolgozás, lényegkiemelés, szövegtömörítés, vázlatkészítés, kommunikáció, kommunikációs zavar, konfliktuskezelés, metakommunikáció.
--	---

Irodalom

Tematikai egység	Év eleji felmérés	Órakeret 4 óra
Előzetes tudás	Az általános iskolai ismeretek.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Az ismeretek előhívása, rendszerezése, a hiányosságok feltárása, a fejlesztési területek kijelölése.	
Ismeretek/fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok
<p><i>Az általános iskolában tanultak felmérése</i> Műnemek, műfajok jellemzői, stíluseszközök, a tanult irodalmi alkotások szerzője, műfaja. Hallott és olvasott szöveg értése kérdések alapján, vázlatírás. Kulcsszavak azonosítása, ok-okozati összefüggés felismerése. Olvasható, esztétikus külalak, helyesírási szabályok alkalmazása, többféle műfajú szöveg írása. <i>Szóbeli és írásbeli szöveg értése</i> <i>Szövegalkotás</i></p>		
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Műnem, műfaj, stíluseszköz, rím, ritmus, szerző, cím, elbeszélés, leírás, jellemzés, szövegértés.	

Tematikai egység	Irodalomelméleti és poétikai ismeretek rendszerezése	Órakeret 4 óra
Előzetes tudás	Általános iskolai ismeretek.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Az általános iskolában tanult irodalomelméleti és poétikai ismeretek rendszerezése, elmélyítése.	
Ismeretek/fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok
<p><i>A műnemek és műfajok jellemzői</i> A jellemzők ismétlése, rendszerezése, az egyes műfajokhoz a tanult művek rendelése. A műfajok jellemzőinek összehasonlítása, az eltérések megfigyelése. <i>Szóképek és alakzatok</i> Felismerésük, szerepük, hangulati hatásuk a műalkotásban, a képek és alakzatok szókincsbeli és mondattani jellegzetességének azonosítása, szerepük megértése a lírai szövegben. <i>Verselés, rím</i> A verselési módok felismerése, azonosítása, hangulati hatásuk, funkciójuk felismerése az általános iskolában tanult versek és</p>		<p><i>Matematika</i> <i>Művészetek</i></p>

ismeretlen részletek alapján. A rím fajtái, felismerésük, megnevezésük tanult és ismeretlen versek alapján.	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Nép- és műköltészet, műnem, műfaj, epika, líra, dráma, ballada, elbeszélés, elbeszélő költemény, mese, mítosz, monda, novella, regény, dal, epigramma, elégia, életkép, himnusz, óda, rapszódia, komédia, tragédia, ismétlés, fokozás, párhuzam, ellentét, hasonlat, megszemélyesítés, metafora, metonímia, allegória, szinesztézia, szimbólum, ütemhangsúlyos és időmértékes verselés, rím.

Tematikai egység	Irodalomolvasás és értelmezés	Órakeret 20 óra
Előzetes tudás	Az általános iskolában olvasott irodalmi alkotások.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Az általános iskolában megismert irodalmi alkotások felelevenítése, értelmezése, új szempontú feldolgozása. Az irodalomolvasással a tanulók érzelmi, gondolati, erkölcsi, esztétikai élményhez juttatása. A tanult művek csoportosítása, értelmezése téma és motívum szerint.	
Ismeretek/fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok
<p><i>Az elbeszélő művek önálló és irányított olvasása, feldolgozása</i> Mesék, mítoszok, mondák, novellák, regényrészletek, rövidebb terjedelmű regények az általános iskolai művek közül. Irányított szövegértelmezés. Kulcsszavak, szerkezeti egységek felismerése. A kifejező, hangos olvasás gyakorlása.</p> <p><i>Az epikus művek szerkezete</i> Idő, helyszín, cselekmény, tetőpont, fordulópontok, szereplők, az elbeszélői nézőpont és a beszédhelyzet érzékelése. A cselekmény rövid összefoglalása szóban, írásban.</p> <p><i>A lírai művek feldolgozása</i> A kompozíció elemeinek megismerése (versszak, nagyobb szerkezeti egységek). A lírai mű középpontjában álló gondolatok és érzelmek azonosítása, a mű témájának, hangulatának, hangnemének felismerése. Memoriterek (<i>Himnusz</i>, <i>Szózat</i>, Petőfi Sándor egy verse, Arany János egy verse és egy balladája, Ady Endre, Csokonai Vitéz Mihály, József Attila egy-egy verse). <i>Válogatás a roma irodalomból</i> Cigány mesék, Ratkó József versei, Lakatos Menyhért művei. Gyűjtőmunka, beszámoló készítése. <i>A lakóhely irodalmi emlékei</i> Gyűjtőmunka.</p>		
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Lírai mű, epikai mű, értelmező feldolgozás, hangos és néma olvasás, memoriter, roma irodalom.	

Tematikai egység	Az irodalom és a társművészetek kapcsolata	Órakeret 5 óra
Előzetes tudás	Tapasztalatok a művészeti ágak kifejezőeszközeiről, jellemzőiről.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Azonos téma megjelenése a különböző művészeti ágakban – a feldolgozások összehasonlítása, hasonlóságok, eltérések azonosítása.	
Ismeretek/fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok
<i>A szépirodalmi művek filmes adaptációja</i> A regény és filmes feldolgozása összehasonlítása, eltérések azonosítása; karakter- és konfliktusviszonyok elemzése. A feldolgozás hasonlóságainak, különbségeinek azonosítása. <i>Szépirodalmi művek rajzfilmes, bábfilmes adaptációja</i>		<i>Társadalomismeret</i> <i>Dráma</i> <i>Művészetek</i>
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Feldolgozás, képi megjelenítés, összehasonlító elemzés.	

Tematikai egység	Rendszerező ismétlés	Órakeret 3 óra
Előzetes tudás	Az általános iskolában és az előkészítő évfolyamon magyar irodalomból tanultak.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Az ismeretek tudatosítása, összefüggéseiben láttatása. Biztos, stílusos szóbeli és írásbeli kommunikáció.	
Ismeretek, fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok
<i>Irodalomelmélet</i> Mű, szerző, műfaj megnevezése. <i>Olvasmányélmények</i> Beszámoló, érdeklődés felkeltése. <i>Szövegalkotás</i> Aktuális témában: meghívó, élménybeszámoló.		<i>Matematika</i>
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Szerző, műfaj, élmény.	

A fejlesztés várt eredményei a ciklus végén	A tanuló alkalmazza tudatosan a helyes beszédtechnikát és az írásbeli kommunikáció alapszabályait. Ismerje a magyar helyesírás rendszerét, az elveket és a törvényszerűségeket. Legyen képes a tanult helyesírási szabályokat felidézni, helyesen alkalmazni, a közöttük levő összefüggéseket felismerni. Tudja a helyesírási szabályzatot és a helyesírási szótárt önállóan használni. Törekedjen rendezett írásképre. A nyelvi egységek szerkezeti, jelentéstani összefüggéseit ismerje fel. Alkalmazza helyesen a tanult szófaji ismereteket. Alkalmazza helyesen a tanult mondattani ismereteket. Ismerje, hogy mi teszi szöveggé a
--	---

	<p>mondathalmazt.</p> <p>Legyen képes az életkornak megfelelő szintű, értő olvasásra; információk keresésére, azonosítására, az információk integrálására, következtetések levonására, összegzésre, szövegmagyarázat készítésére.</p> <p>Legyen képes kreatív szövegalkotásra, önálló vélemény megfogalmazására. A szövegben törekedjen pontosságra, érzékletességre és lényegkiemelésre.</p> <p>Legyen képes a konfliktus kezelésére és harmonikus kapcsolatok kialakítására, az önkifejezésre, a metakommunikatív jelzések értelmezésére, kommunikációs helyzetben való aktív részvételre. Tudjon önállóan és együttműködve ismereteket szerezni információhordozók segítségével.</p> <p>Alakuljon ki a tanulóban az olvasás iránti igény, az érzékenység az irodalmi művekben megjelenő értékek felfedezésére.</p> <p>Legyen képes önálló véleményalkotásra és véleménynyilvánításra, mások véleményének elfogadására.</p> <p>Legyen képes az ismert műalkotásokat azonosítani.</p>
--	--